

Література

1. Bandura A. Exercise of personal agency through the self-efficacy mechanism /A. Bandura // Self-efficacy Thought control of action Schwarzer, R(Ed.) – Washington DC: Hemisphere. – 1979. – 236 p.
2. Диалоги з Корчаком : сборник статей / Е.С.Левина, М.М.Эпштейн. – СПб. : Изд-во "Участие", 1995. – 48 с.
3. Дружинин В.Н. Психология общих способностей / В.Н.Дружинин. – СПб.: Издательство "Питер", 1999. – 368 с.
4. Лушин П.В. Психология личностного изменения / П.В.Лушин. – Кировоград, Полиграфическо-издательский центр ООО "Имэкс ЛТД", 2002. – 360 с.
5. MacKinnon P.W. Creativity a multifaceted phenomenon / P.W. MacKinnon. – Ltd, 1975.
6. Морозов АВ., Чернилевский Д.В. Креативная педагогика и психология: Учебное пособие. – М: Академический Проект, 2004. – 2-е изд., испр. и доп. –560 с.
7. Роджерс К.Р. Взгляд на психотерапию. Становление человека / К.Р. Роджерс. – М.: Издательская группа "Прогресс", "Универс", 1994. – 480 с.

Анотація

У статті проаналізовано проблему активізації креативного потенціалу студентів педагогічного вузу. Робляться висновки про те, що творчий розвиток майбутніх учителів у процесі вивчення психології супроводжується їх професійним становленням і формуванням творчих якостей, котрі відповідають вимогам учительської праці й образу сучасного педагога.

Аннотация

В статье проанализировано проблему активизации креативного потенциала студентов педагогического вуза. Делаются выводы о том, что творческое развитие будущих учителей в процессе изучения психологии сопровождается их профессиональным становлением и формированием творческих качеств, отвечающих требованиям учительского труда и образу современного педагога.

Summary

The problem of activization of creative potential of the students of pedagogical university is analyzed in the article. The conclusions about that the creative development of future teachers in the process of studying psychology is accompanied with their professional growth and forening their creative characteristics according to the requires to the teacher s profession and the image of modern teacher are made.

Ключові слова: творчий потенціал, творча активність, креативність, особистісні якості, фасилітація, активні методи навчання.

Ключевые слова: творческий потенциал, творческая активность, креативность, личностные качества, навыки фасилитации, активные методы обучения.

Key words: creativity, facilitations, personal qualities, learning activity.

Подано до редакції 24.09.2012.

УДК 37.04

©2012

Дмитренко В.В.

МОТИВАЦІЯ СТУДЕНТІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ДО ПРОФЕСІЙНОГО САМОВДОСКОНАЛЕННЯ ЯК УМОВА ЇХ СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ ЯК СУЧАСНИХ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНИХ ФАХІВЦІВ

Постановка проблеми у загальному вигляді... Процес професійного самовдосконалення є важливим стратегічним чинником сучасного суспільного розвитку держави. Для забезпечення стійкого економічного і соціального розвитку країни самої лише освіти недостатньо. Суспільству необхідні фахівці, які б могли швидко, якісно, конструктивно виконувати професійні завдання, здатні до перенавчання, підвищення кваліфікації, вирізнялися динамізмом, професійною мобільністю, конкурентоспроможністю. Тому сьогодні одним з головних завдань вищих навчальних закладів є підготовка студентів до життя у динамічному, мінливому інформаційному суспільстві. Важливо мотивувати майбутніх фахівців до професійного самовдосконалення, оскільки саме це забезпечує постійний професійний розвиток особистості відповідно до вимог професійної діяльності в ситуаціях соціальної, економічної, наукової та інформаційної невизначеності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми...

Наукове осмислення проблеми самовдосконалення особистості висвітлено в працях В.І.Андреева, С.Б.Єлканова, Н.В.Кузьміної, Т.В.Вайніленко та інших прогресивних дослідників минулого і сьогодення. Питання мотивації професійного самовдосконалення особистості простежуються у працях Ю.В.Курбатової, Т.П.Приходько, Н.В.Кузьміної та ін. Разом з тим залишається необґрунтованою проблема актуальності мотивації до професійного самовдосконалення особистості в сучасному соціокультурному суспільстві, її значення у становленні та розвитку сучасних конкурентоспроможних фахівців.

Формулювання цілей статті... Головна мета статті – проаналізувати та обґрунтувати роль мотивації студентів вищих навчальних закладів до професійного самовдосконалення у формуванні їх конкурентоспроможності.

Виклад основного матеріалу дослідження... Самовдосконалення – одна з провідних передумов успішної самореалізації у професії. Людина як особистість формується і розвивається постійно і безперервно від народження і протягом усього життя. Вміння самостійно поповнювати свої знання, творчо відбирати і систематизувати факти, розпізнавати раціональне та перспективне є важливою складовою для досягнення успіху у професії. Професійна кар'єра сучасного фахівця залежить від уміння критично мислити, опрацьовувати значні обсяги нової інформації, швидко розв'язувати проблемні ситуації, виявляти ініціативу, продукувати власні ідеї, бути здатним до ефективної міжособистісної взаємодії в колективі. Сучасний конкурентоспроможний фахівець повинен бути широко освіченим, його знання повинні бути універсальними, навички та уміння достатніми для виконання висококваліфікованої роботи, мати внутрішню гнучкість, різноманітні інтереси, розуміти цінність самовдосконалення, може не лише знайти для себе оптимальну нішу трудової діяльності, але і з легкістю змінювати її в разі необхідності, самостійно вибираючи найбільш сприятливу форму безперервної освіти, що неможливо без вміння самовдосконалюватись. Суспільство потребує високопрофесійних, творчих, ініціативних, конкурентоспроможних на ринку праці фахівців, які вміють виробляти, оперативно і якісно працювати з інформацією, використовуючи інноваційні засоби і методи, самостійно приймати рішення в ситуації складного вибору, здатні до співпраці, які б відрізнялися мобільністю, динамізмом, конструктивністю, здатні оперативно сприймати і творчо працювати з інформацією, що постійно оновлюється. Професійне становлення особистості полягає у формуванні соціально значущих важливих якостей, професійної спрямованості, компетентності, готовності до постійного професійного зростання. Завдання ВНЗ підготувати творчу особистість, якій потрібні додаткові знання і розуміння необхідності постійного вдосконалення. Перехід від індустріального до інформаційного суспільства створює для людини нові умови життя, потребуючи постійного самовдосконалення та поновлення знань, постійного зростання самосвідомості і почуття відповідальності. В умовах глобалізації ринку праці виникають нові види діяльності, що змушує людину швидко реагувати на зміни, які відбуваються. Необхідно бути готовим до того, що здобутої освіти буде недостатньо і протягом життя необхідно постійно підвищувати свій професійний рівень. Це вимагає високої професійної мобільності, суб'єктивної готовності до безперервної самоосвіти та самовдосконалення.

Студенти, протягом навчання, моделюють власне професійне Я-ідеальне, та співставляють його до свого рівня професійної готовності (Я-реальне). Процес професійного самовдосконалення триває протягом професійного життя особистості безперервно, оскільки вимоги до Я-ідеальне постійно змінюються, зростають. Як зазначає К.А.Абульханова "якщо джерело професійного самовдосконалення знаходиться в соціальному оточенні, то рушійні сили цього процесу потрібно шукати в самій особистості – серед мотивів професійного самовдосконалення. Для того, щоб успішно керувати процесом самовдосконалення, необхідно вирішити двоєдине завдання – створювати відповідні умови повсякденної професійної діяльності й формувати у людини відповідні потреби та мотиви" [5].

Результатом розвитку професійного становлення особистості є його готовність до професійної діяльності, яка включає позитивну мотивацію до професійного саморозвитку, наявність професійних знань, умінь та навичок, сформованість ключових і фахових компетенцій, наявність сукупності комунікативних і організаційних умінь, розвинутість професійно важливих особистісних якостей. Ю.В.Курбатова виділяє етапи процесу професійної підготовки фахівців:

- сприяння позитивній мотивації до оволодіння майбутньою професією;
- організація навчально-пізнавальної діяльності;
- організація активної навчально-професійної діяльності.

Велике значення відводиться мотивації до оволодіння майбутньою професією, оскільки мотивація є стрижнем психології особистості, зумовлюючи, таким чином, особливості її діяльності. Мотивація – система мотивів або стимулів, яка спонукає людину до конкретних форм діяльності або поведінки та визначає професійну активність, а мотиви – те, що спонукає людину до діяльності. Саме мотиви визначають характер професійної діяльності людини, цілі особистості та її рух до реалізації поставленої мети. Мотиви – рушійна сила професійного становлення, розвитку і самовдосконалення. Саме мотивація навчання та професійної підготовки людини ґрунтується на формуванні ставлення до цього виду діяльності й пов'язана із життєвими установками та інтересами людини.

В.Новіков вважає, що основу професійного становлення особистості становить формування її інтересів, потреби і праці на основі певної мотивації, професійних якостей.

Механізм регулювання професійної поведінки включає такі складові:

- потреби (потреба в чомусь необхідному для підтримки життєдіяльності організму, особистості, соціальної групи, всього суспільства);
- інтереси (реальні причини дій, які формуються у соціальних груп, індивідів у зв'язку з відмінностями у статусі та ролі в суспільному житті);
- мотиви (усвідомлене суб'єктивне ставлення до своїх вчинків);

- ціннісні орієнтації (соціальні цінності, які особистість поділяє, які є метою життя й основними засобами її досягнення та які набувають функцію регуляторів професійної поведінки індивідів);
- установки (загальна орієнтація людини на певний соціальний об'єкт, яка передуює дії і виражає схильність до певного способу дії);
- стимули (впливи, зовнішні стосовно людини, які мають схилити її до певної професійної поведінки) [2].

Професійна мотивація є однією з найважливіших складових частин у формуванні професійної спрямованості. Існує залежність якості професійної підготовки фахівців від їхньої мотиваційної готовності до оволодіння професією. Проявом мотиваційної готовності у період навчання у ВНЗ є активність при оволодінні знаннями, уміннями, навичками, важливими для майбутньої професійної діяльності, а також розвиток і саморозвиток професійно значущих особистісних якостей. Протягом професійної діяльності мотиваційна готовність відображається у прагненні до професійного й особистісного самовдосконалення, бажанні підвищувати свій професійний рівень і пошуку шляхів досягнення цієї мети.

Досліджено, що у 17-18-річному віці потенційні можливості особистості щодо розвитку та саморозвитку значно зростають. При цьому спостерігаються спроби розмежування бажань і намірів, з одного боку, та результатів практичної діяльності – з іншого. Тобто відбувається перехід від ідеалізування майбутньої професії до її реального оцінювання та зіставлення з власними здібностями і можливостями. Ще Л. Виготський стверджував, що невизначеність мети, а не слабкість волі є для багатьох молодих людей причиною відсутності бажання до самовдосконалення. Саме не досить чітка визначеність мотиваційно-цільових установок щодо професійного становлення у студентів зумовлює необхідність стимульовального впливу на їх мотиваційно-цільову сферу.

Розрізняють наступні види мотивацій, що впливають на професійне становлення особистості:

1. "Негативна" мотивація (унікнення неприємностей, яких можна зазнати, коли не буде навчатись).
2. Мотивація, пов'язана з мотивами, що перебувають поза межами навчальної діяльності (моральні, громадянські мотиви, життєві перспективи).
3. Мотивація, закладена в самому процесі навчальної діяльності (сам процес набуття знань, допитливість, прагнення до пізнання нового) [6].

Разом з тим, варто зазначити, що спрямування впливу на мотиваційну сферу має ґрунтуватися на двох останніх типах мотивації.

Успішність будь-якої діяльності, на думку Є.П.Ільїна, безпосередньо залежить від характеру мотивації. Структуру мотивації становлять мотиви зацікавленості та захоплення майбутньою професійною діяльністю, мотиви досягнення та мотиви обов'язковості [1]. Важливим у процесі професійного самовдосконалення є усвідомлення студентом потреби у цьому, оскільки саме активна позиція щодо своєї особистості та своєї майбутньої професійної діяльності є важливим мобілізуючим фактором для саморозвитку. Професійне самовдосконалення також базується на самовиховній діяльності, яка полягає в саморозвитку властивостей своєї особистості, психічних процесів, якостей та вмінь.

Значну роль на мотивацію студента відіграє професійна спрямованість, яка полягає у прагненні застосовувати свої знання, досвід, здібності в галузі обраної професії. В професійній направленості особистості виражається позитивне ставлення до професії, схильність та інтерес до неї, бажання вдосконалювати свою підготовку, задовольняти матеріальні та духовні потреби. Професійна направленість передбачає розуміння і внутрішнє сприйняття цілей і завдань професійної діяльності. Формувати професійну направленість у студентів означає зміцнювати позитивне ставлення, інтерес до майбутньої професії, схильності і здібності до неї, прагнення удосконалювати свою кваліфікацію після закінчення ВНЗ, розвивати ідеали, погляди, переконання.

Професійне становлення особистості нерозривно пов'язане з її професійним самовизначенням. На думку А.К.Маркової, професійне самовизначення полягає у визначенні людиною себе щодо вироблених у суспільстві і прийнятих даною людиною критеріїв професіоналізму. Одна людина вважає критерієм професіоналізму свою приналежність до професії або отримання відповідної освіти, інша – вважає, що критерієм професіоналізму є індивідуальний творчий внесок в свою професію, збагачення себе засобами професії, відповідно з цієї планки людина інакше себе самовизначає і самореалізує [3]. Динаміка професійного самовизначення полягає в зміні відношення до себе і зміні критеріїв цього відношення. Продовжується цей процес протягом всього професійного життя людини, і одночасно, відбувається поглиблення, уточнення професійного самовизначення, розширюється, коректується образ професіонала і себе як професіонала. Закладаються основи цього процесу на початкових етапах професійного становлення особистості, в процесі навчання у вищому навчальному закладі.

З метою підвищення мотивації студентів до професійного самовдосконалення доцільно поєднувати групові та індивідуальні форми навчальної діяльності, наближати навчальний матеріал до майбутньої професії, моделювати ситуації, які вимагають підтримки або спонукання до діяльності. Л.Г.Подоляк, В.І.Юрченко відводять значну роль у забезпеченні професійної мотивації навчання ознайомленню їх з майбутньою професійною діяльністю та її суспільною значущістю, з вимогами до знань, умінь, навичок та якостей особистості фахівця;

створення уявлень про професіонала з обраної спеціальності, усвідомлення безпосередніх і перспективних цілей професійного навчання; складання позитивного "Образу-Я", адекватної професійної самооцінки студента; формування ціннісних орієнтацій, що пов'язані з професійною діяльністю; підтримання допитливості й пізнавального психологічного клімату в студентській академічній групі [4].

Висновки... Таким чином, формування цінності професійного самовдосконалення, розвитку, самореалізації особистості на рівні організаційної культури вищих навчальних закладів може розглядатися як засіб розв'язання нових завдань, які вирішує сучасний освітній менеджмент. Саме ВНЗ повинні допомогти студентам "прийняти" професійні вимоги та відчути потребу у професійному самовдосконаленні, що допоможе підготувати та виховати фахівця-професіонала XXI століття.

Література

1. Ильин Е.П. Мотивация и мотивы / Е.П. Ильин. – СПб. : Питер, 2000. – 512 с.
2. Курбатова Ю.В. Компоненти сформованості професійного становлення майбутніх фахівців-агрономів / Ю.В. Курбатова // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школі. – 2012. – Випуск 22. – С. 191-198.
3. Маркова А.К. Психология профессионализма / А.К.Маркова. – М. : Международный гуманитарный фонд «Знание», 1996. – 308 с.
4. Подоляк Л.Г. Психология вищої школи: [Підручник] / Л.Г.Подоляк, В.І.Юрченко. – К. : Каравела, 2008. – 352 с.
5. Психология и педагогика: [уч. пос.] / К.А.Абульханова, Н.В.Васина, Л.Г.Лаптев, В.А.Сластенин. – М. : Совершенство, 1998. – 320 с.
6. Якобсон П.М. Психологические проблемы мотивации поведения человека /П.М.Якобсон. – М.: Просвещение, 1969. –317с.

Анотація

У статті проаналізовано проблему мотивації студентів вищих навчальних закладів до професійного самовдосконалення, обґрунтовано її роль у формуванні сучасного конкурентоспроможного фахівця.

Аннотация

В статье проанализировано проблему мотивации студентов высших учебных заведений к профессиональному самосовершенствованию, обосновано ее роль в формировании современного конкурентоспособного специалиста.

Summary

The article substantiates the problem of motivating high school students to professional self-perfection, grounded its role in shaping modern competitive specialist.

Ключові слова: професійне самовдосконалення, конкурентоспроможність.

Ключевые слова: профессиональное самосовершенствование, конкурентоспособность.

Key words: professional self-perfection, competitiveness.

Подано до редакції 15.10.2012.

Рекомендовано до друку канд.пед.наук, доц. Перміною С.О.

УДК:378.013+418.020.92+371.26

©2012

Івасюк Н.О.

ФОРМУВАННЯ УМІНЬ МІЖКУЛЬТУРНОГО СПІЛКУВАННЯ В МАЙБУТНІХ ПЕРЕКЛАДАЧІВ У ПЕДАГОГІЧНІЙ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИЦІ

Постановка проблеми у загальному вигляді... Сучасна ситуація у світі характеризується посиленням інтересу до проблем міжкультурних зв'язків і міжнаціональних відносин. Вона проявляється у висуванні перед педагогічною наукою та системою освіти цілого комплексу теоретичних із практичних проблем, пов'язаних з вирішенням завдань мирного співіснування і взаємного збагачення різних культур, пошуку шляхів їх зближення.

Потреба у формуванні вмінь міжкультурного спілкування у майбутніх перекладачів обумовлена сучасною соціально-економічною та соціокультурною ситуаціями, потребами ринку праці та, відповідно, вимог, що пред'являються до випускників, особистісними та професійними потребами майбутніх фахівців. Отже, сучасний перекладач для продуктивної професійної діяльності повинен усвідомлювати а орієнтуватися на пошук шляхів взаємодії рідної та іншої культур, вміти спілкуватися з представниками різних культур.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми...

Розглядаючи процес міжкультурного спілкування та його складові, ми спиралися на культурологічні теорії (Д.Андреева, Л.Когана, З.Фрейда, Р.Льюїса, Г.Хостеда), концепцію "діалогу культур" і "поле культур" М.Бахтіна, В.Біблера, Л.Виготського; лінгвістичні теорії (В.Гумбольдта); психологічні теорії (В.Давидова, О.Леонтьєва, С.Рубінгейна, Л.Виготського, Д.Ельконіна, Ж.Піаже); педагогічні та методичні теорії (В.Сафонової, Е.Пассова, І.Зимньої).

Формулювання цілей статті... Мета статті: розкрити деякі теоретичні аспекти проблеми формування умінь міжкультурного спілкування майбутніх перекладачів.